

نقش والدین در انس گرفتن نوجوانان با مسجد

زهرا خراسانی (کارشناس ارشد علوم تربیتی)

نوجوانی رده سنی بسیار حساسی است که در برنامه‌های تربیتی و فرهنگی جوامع، سن هدف محسوب می‌شود. انسان در این سن به بلوغ جنسی می‌رسد و با رسیدن به سن بلوغ، در معرض آسیب‌های فراوانی قرار می‌گیرد. شور و هیجان و انرژی زیاد نوجوان، همراه با حس کنجکاوی شدید- که در این سن بروز می‌کند- می‌تواند او را به عرصه‌های مختلفی بکاشند که شاید بعضی از این عرصه‌ها با آموزه‌های اسلامی سازگار نباشد. در روایتی مشهور از امیرالمومنین علی علیه السلام داریم که: قلب نوجوان چونان زمین کاشته نشده، آماده پذیرش هر بذری است که در آن پاشیده می‌شود. (نهج البلاغه نامه ۳۱) با توجه به این حساسیت، و خطر تبلیغات وسیع رسانه‌های بیگانه برای انحراف نوجوانان و جوانان، تکلیف ما نسبت به آن‌ها برای تشویق به حضور در مسجد، به عنوان مکانی معنوی و آشنایی آن‌ها با مفاهیم دینی به خوبی روشن است. انس گرفتن نوجوانان با مسجد از مصادیق ضروری حفظ آن‌ها از آفات و آسیب‌های اجتماعی محسوب می‌شود. نظر به اینکه خانواده اولین نهاد تأثیر گذار بر افراد بشمار می‌آید بیشتر بار این تکلیف (پرورش دینی نوجوان و انس گرفتن او با مسجد) بر عهده ی خانواده قرار می‌گیرد. خانواده به عنوان رکن اصلی تربیت، در گرایش‌های فرزند خود تأثیر به سزایی دارد به شکلی که ما با دیدن نوجوان یا جوانی مذهبی که در خانواده ای غیر مذهبی پرورش یافته است تعجب می‌کنیم. نقش خانواده در تربیت دینی نوجوانان و تعیین گرایشات آن‌ها غیر قابل انکار است.

خانواده از ارکان اصلی تربیت نوجوان

همان طور که گفته شد تأثیر خانواده بر شخصیت افراد غیرقابل انکار است. نوجوان از نزدیکان خود الگوبرداری می کند که اکثراً خانواده او هستند. پدر و مادر به عنوان دو ستون تشکیل دهنده خانواده در واقع افکار و عقاید خود را به فرزندان خویش تلقین نموده، آنان را مطابق با اخلاقیات خود تربیت می کنند. فرزندان در آداب و معاشرت و تعاملات اجتماعی از پدر و مادر خویش پیروی کرده، تابع آنان می شوند. البته نوجوان از هم سن و سالان خود نیز متأثر می شود؛ اما طبق تحقیقات انجام شده نوجوان در برخی علایق مانند موسیقی، تفریح و زبان تحت تأثیر همسالان خود قرار دارد. با این حال از لحاظ مسائل اخلاقی، ارزش های اجتماعی و درک جهان، والدین در نوجوان نفوذ بیشتری دارند. به همین منظور است که در منابع اسلامی نسبت به تربیت درست فرزندان تأکیدات فراوانی شده است. در روایت آمده است: «قال النبی صلی الله و علیه و آله: إذا مات المؤمنُ انقطعَ عملهُ إلا من ثلاثٍ؛ صدقةٍ جاریةٍ، أو علمٍ یُنتفعُ بهِ أو ولدٍ صالحٍ یَدْعُو له؛ وقتی مؤمن بمیرد، عملش قطع می شود مگر از سه چیز: ۱. صدقه جاری، ۲. دانشی که از آن سود جویند، ۳. فرزند صالحی که برایش دعا کند.»^۱ در منابع دینی تربیت فرزند و آشنا کردن او با معارف دینی بسیار مهم شمرده شده است. امیرالمؤمنین علی (ع) در نامه ۳۱ نهج البلاغه خطاب به امام حسن (ع) می فرماید: «پس در آغاز تربیت، تصمیم گرفتیم تا کتاب خدای توانا و بزرگ را همراه با تفسیر آیات، به تو بیاموزم و شریعت اسلام و احکام آن را از حلال و حرام، به تو تعلیم دهم و به چیز دیگری نپردازم؛ اما از آن ترسیدم که مبدا رای و هوایی که مردم را دچار اختلاف کرد و کار را بر آنان شبهه ناک ساخت، به تو نیز

هجوم آورد، گرچه آگاه کردن تو را نسبت به این امور خوش نداشتم، اما آگاه شدن و استوار ماندن را ترجیح دادم، تا تسلیم
هلاکت‌های اجتماعی نگردی، و امیدوارم خداوند تو را در رستگاری پیروز گرداند و به راه راست هدایت فرماید».

تشویق خانواده عاملی مهم در اُنس گرفتن نوجوانان با مسجد

با توجه به مطالب بالا نقش تعیین کننده خانواده‌ها برای اُنس گرفتن نوجوانان و جوانان با مسجد روشن و تأثیر خانواده در
تربیت دینی جامعه و نهادینه شدن مفاهیم دینی واضح می‌شود. خانواده باید با استفاده از راهکارهای مختلف نوجوان خود را
به سمت مسجد تشویق کرده و از حضور او در مکان‌ها و جمع‌های فاسد جلوگیری کند.

راهکارها

حضور مستمر والدین در مسجد: والدین به‌عنوان اولین الگوی فرزندان خود، اگر به طور مستمر در مسجد حضور پیدا
کنند و توصیه‌های خود را به صورت عملی نشان دهند، قطعاً از توصیه خالی از عمل مؤثرتر خواهد بود. بسیاری از نوجوانانی
که با مسجد اُنس دارند از کسانی هستند که از بچگی به همراه والدین خود به مسجد می‌آمدند و از بچگی در مسجد حضور
داشته‌اند. پدر یا مادر نمی‌تواند انتظار داشته باشد که فرزندش با مسجد اُنس داشته باشد، اما خود نسبت به حضور در مسجد
بی‌توجه باشد.

آشنا کردن فرزند با جایگاه مسجد و تأثیرات اجتماعی آن: بی‌تردید آشنا کردن فرزند با جایگاه مسجد و تأثیرات

اجتماعی آن، برای مأوس کردن نوجوانان با مسجد مؤثر خواهد بود. تبیین جایگاه مسجد برای نوجوان و تربیت دینی او باعث ریشه دواندن آموزه‌های دینی در درون او می‌شود. فرزندان را باید از ابتدای کودکی با تعلیمات دینی آشنا کرد و از همان ابتدا آنان را مذهبی پرورش داد. باید برای نوجوان، فرق یک جوان متعهد مذهبی، با یک جوان بی‌بندبار غیرمذهبی تبیین شود تا او راحت‌تر بتواند با تأثیرات مثبت مسجد در حفظ افراد از آسیب‌های اجتماعی ارتباط برقرار کند و در نتیجه سریع‌تر و راحت‌تر با مسجد انس بگیرد.

تشویق نوجوان برای حضور در مسجد با وسیله‌های مختلف: گفته شد که مأوس شدن نوجوان با مسجد از

ضروریات تربیت دینی او محسوب می‌شود. به همین منظور خانواده باید در تشویق او به این امر مهم از هر راهکاری که مقدور است استفاده کند. از تشویق او به وسیله خرید هدیه و جایزه گرفته تا قرار دادن پول توجیبی ویژه برای حضور در مسجد، همه و همه می‌تواند در راستای تشویق او مؤثر باشد. اجازه حضور در جمع دوستان و همسالان برای حضور در مسجد نیز می‌تواند مشوق خوبی برای او باشد؛ زیرا نوجوان دوست دارد با افراد هم‌سن و سال خود رابطه داشته باشد. توجه به این نکته ضروری است که والدین زمانی می‌توانند بیشترین نفوذ را در نوجوان داشته باشند، که او را درک کنند. پس والدین باید با توجه به شناخت خود از فرزندشان با ابزار مختلف او را برای حضور در مسجد تشویق کنند. راهکارهای تشویق به حسب طبع نوجوان فرق می‌کند و نباید برای همه آنان یک نسخه تجویز کرد. باید توجه داشت که سرکوفت زدن، مقایسه نوجوان با افراد دیگر، و سرزنش کردن او علاوه بر اینکه برای او ایجاد انگیزه نمی‌کند، تأثیر منفی نیز خواهد گذاشت. والدین باید از این نوع ادبیات گفتاری پرهیز کنند.

نتیجه‌گیری

والدین به‌عنوان یکی از ارکان مهم شکل‌گیری شخصیت نوجوان، در حضور او و اُنس گرفتن او با مسجد نقش محوری دارند. تربیت دینی نوجوان از وظایف مهم خانواده‌ها محسوب می‌شود و خانواده‌ها باید برای پرورش مذهبی نوجوان خود از هیچ تلاشی دریغ نکنند.

---

۱. بحار الانوار؛ ج ۲، ص ۲۲.